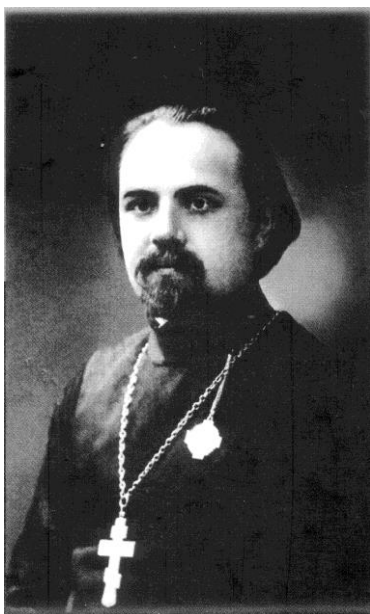

SCRIITORII MOLDOVEI - COPILOR

ALEXEI MATEEVICI

CHIȘINĂU 2013

„Părintele limbii noastre
și geniul acestui meleag...”

(Dumitru Matcovschi)

Viitorul poet, autorul celui mai frumos imn dedicat limbii materne, Alexei Mateevici a văzut lumina zilei la 16 martie 1888 în satul Căinari din fostul județ al Benderului, azi raionul Căușeni. A fost primul copil al preotului Mihail Mateevici și al Nadejdei, fiica protopopului Ioan Neaga. Copilăria și-a petrecut-o apoi într-un sat învecinat Zaim, unde părinții săi se mutaseră în 1893.

În virtutea tradiției familiale, după terminarea școlii primare sătești, este înscris la Școala Duhovnicească din Chișinău (1897-1902), apoi își continuă studiile la Seminarul Teologic (1902-1910), unde îl are ca coleg pe viitorul sculptor Alexandru Plămădeală cu care va lega o strânsă prietenie. După mărturiile contemporanilor, era un elev silitor, cu predilecție deosebită pentru disciplinele cu profil umanist și limbile clasice. Termină Seminarul în mod strălucit, iar în 1910 intră ca bursier la Academia Teologică din Kiev. După absolvirea Academiei, în 1914 revine la Chișinău și este numit profesor de limbă greacă și teologie la Seminarul Teologic. Între 1915-1917 este preot militar pe Frontul galițian, apoi pe Frontul român în Primul Război Mondial. A fost membru al Societății Bisericești de istorie și arheologie din Basarabia.

Debutul literar s-a produs în zarul „Basarabia” în 1906 cu prima parte din corespondența *Chestia preoțească* și schița *Toamna*. Adevăratul succes literar al lui Alexei Mateevici s-a produs în 1907, când a publicat în ziarele „Basarabia” și „Viața Basarabiei” poeziile *Cântecul zorilor*, *Țăranii*, *Țara*, *Eu cânt*, *În zarea anilor*, care se impun prin caracterul lor social, de revoltă, determinat în mare parte de condițiile istorice în care au fost scrise.

În perioada aflării pe front a scris un nou ciclu de poezii: *Văd prăbușirea*, *Deasupra târgului Bârlad*, *Cântec de leagăn*, *Basarabenilor*, *Frunza nucului*, *Pietre vechi*, *Atâtea chipuri*, *Unora* ș.a.

A desfășurat o amplă activitate publicistică și științifică, publicând articole cu caracter social: *Lupta moldovenilor pentru drepturi*, (1906); *Datoria noastră*, (1906); *Trecutul și viitorul*, (1907); *Alegerile*, (1907) ș.a.; studii ce țin de cultura, istoria și evoluția creștinismului în Basarabia: *Obiceiurile și rânduielile nunții la moldovenii basarabeni*, (1906); *Din cântecele populare ale Basarabiei*, (1907); *Când și cum s-au creștinat moldovenii*, (1912); *Schiță a tradițiilor moldovenești religioase și de*

trai, (1912); *Mitropolitul Gavriil Bănulescu-Bodoni*, (1913); *Tipăriturile noastre bisericești*, (1915) ș.a.

S-a manifestat și ca un talentat traducător. Primele traduceri sunt trei nuvele de A. Cehov (*Vorbă lungă*, *Primejdia*, *Prădătorii*, (1906). În perioada 1910-1915 a tălmăcit din A. Pușkin, M. Lermontov, G. Derjavin, N. Kolițov, Al. Fet, F. Tiutcev și alți autori ruși.

Deasupra tuturor se impune, însă, cea mai reprezentativă creație a sa, *Limba noastră*. Scrisă la Chișinău, la 17 iunie 1917 și citită o zi mai târziu la deschiderea cursurilor de învățatori moldoveni, ea a stârnit un interes enorm și un entuziasm de-a dreptul impresionant. Poezia surprinde prin simplitatea, frumusețea și noutatea expresiei, prin acea dragoste nețărnută față de limba neamului, de tradițiile și aspirațiile lui. Pusă pe muzică de Al. Cristea, *Limba noastră* devine un fel de „imn național”, cântecul de izbândă închinat limbii, poporului și țării.

Peste o lună poetul se îmbolnăvește de tifos. Starea sănătății lui Alexei Mateevici se înrăutățește brusc. Se stinge din viață la 13 august 1917 și este înmormântat la Cimitirul Ortodox Central din Chișinău. În 1931 sculptorul Al. Plămădeală a realizat bustul în bronz al poetului care a fost instalat la mormântul acestuia.

La 16 martie 1968, cu prilejul celor 80 de ani de la nașterea preotului-poet, Muzeul Literaturii Române „M. Kogălniceanu” a inaugurat la Căinari, Casa – muzeu „Alexei Mateevici”.

Din inițiativa poetului și profesorului Ion Găină, în 1988, la 100 de ani de la nașterea lui Alexei Mateevici, la Zaim, a fost deschisă o altă Casă-muzeu, în care se păstrează documente, poze, obiecte personale, precum și biblioteca ce a aparținut familiei Mateevici. În fiecare primăvară la baștina poetului se desfășoară Zilele Mateevici, se organizează concursul tinerelor talente „Comoara”.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

Opera

În zarea anilor: poezie, proză, publicistică / Alexei Mateevici. – Ch.: Litera, 1998. – 344 p. – (Biblioteca școlarăului; nr. 159).

Limba noastră / Alexei Mateevici; graf.: E. Baltag, S. Mihailenco. – Ch.: Luminătorul, 1997. – 30 p. – (Comoara).

Limba noastră / Alexei Mateevici; Binecuvântarea: poem / Ion Găină. – Ch.: Bons Offices, 2007. – 28+60 p. – (Lacrima luminii).

Opere. În 2 vol. / Alexei Mateevici. – Ch.: Știința, 1993. – (Moștenire).

Pentru feciorii gliei: poezie, proză, traduceri / Alexei Mateevici. – Ch.: Lumina, 1988. – 103 p.

Poezii = Carmina / Alexei Mateevici; trad.: V. Harega. – Ch.: Știința, 1996. – 80 p. – În lb. rum. și lat.

Referințe critice

Alexie Mateevici: genealogii, iconografie, evocări / ed. îngrij.: V. Chiriac. – Ch.: Știința, 2003. – 198 p.

Colesnic, Iurie. Doina dorurilor noastre: itinerar memorial liric / Iurie Colesnic. – Ch.: Museum, 2007. – 336 p. – (Testament).

Părinte al Limbii noastre: închinare către Mateevici / alcăt.: D. Matcovschi. – Ch.: Editura Uniunii Scriitorilor din Moldova, 1992. – 144 p.

Pânzaru, Sava. Itinerar arhivistic: interpretări istorico-literare, schițe și portrete scriitoricești / Sava Pânzaru. – Ch.: [s. n.], 2008. – 235 p.

Rotaru, Noie. Pe urmele preotului-poet Alexei Mateevici: victorină literară – itinerar / Noie Rotaru. – Ch.: [s. n.], 2009. – 62 p.

Alexei Mateevici // Scriitorii Moldovei în lectura copiilor și adolescenților: dicț. biobibliogr. / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”; alcăt.: M. Harea, E. Cugut. – Ch., 2004. – P. 269-276.

Boțu, Pavel. Cântăreț al graiului și al gliei // Boțu, Pavel. Corăbier în furtună. – Ch., 2006. – P. 163-164.

Cimpoi, Mihai. Alexie Mateevici, homo christianus // Cimpoi, Mihai. O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia. – București, 2002. – P. 81-85.

Ciocanu, Ion. Actualitatea lui Alexei Mateevici // Ciocanu, Ion. Literatura română: studii și materiale. – Ch., 2003. – P. 225-228.

Marin, Gheorghe. Autorul imnului // Marin, Gheorghe. Misiuni și destine: proză documentară cu fotografii. – Ch., 2008. – P. 75-83.

Referințe

Alexei Mateevici a devenit în fond cel de al doilea poet național, după Eminescu. (...) Așa cum „Lucașfărul”, ca o operă de vârf a lui Eminescu, este o sinteză superioară a concepției populare despre viață, moarte și nemurire, tot astfel „Limba noastră”, punctul culminant al creației poetice a lui Alexei Mateevici, adună sintetic în sine modul, în care poporul român și-a gândit prin limbă Ființa.

Mihai Cimpoi

Alexei Mateevici se prezintă ca cel mai de văză reprezentant al culturii spirituale basarabene din epoca sa, poet, cărturar și profet al poporului căruia i-a aparținut cu trup și suflet.

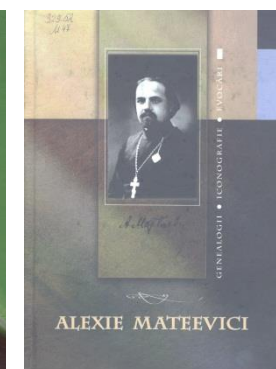
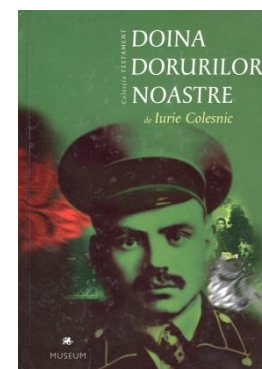
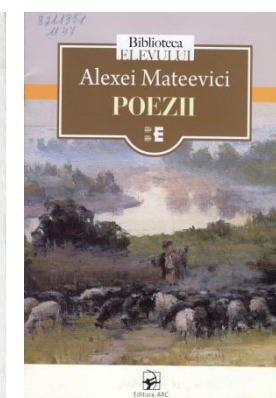
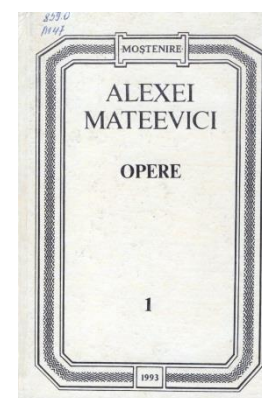
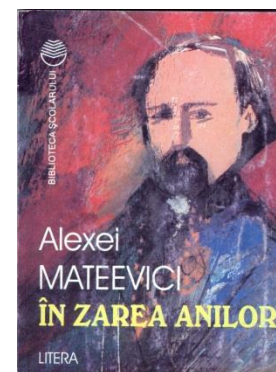
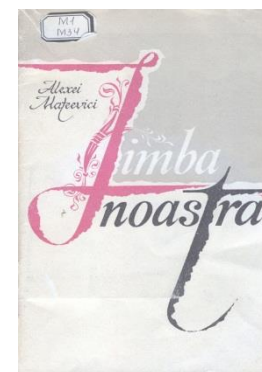
Efim Levit

În Mateevici locuia intuiția unui geniu: el știa când anume trebuia scrisă „Limba noastră”. Când, cum și pentru cine. Dânsul avusese dreptatea socială și artistică de partea sa. Și o mai are și azi.

Grigore Vieru

Alexei Mateevici s-a impus în literatura română printr-o creație de excepție, poezia „Limba noastră”, versuri care ani în șir s-au rostit și se mai rostesc încă pretutindeni s-au cântat de generații întregi în vremuri de tristeți și bucurii. Este poezia care, umbrind aproape total celelalte creații ale poetului, a reușit să-l plaseze pe creatorul ei printre personalitățile cu legitime drepturi la nemurire.

Ion Nuță

Alcătuitor: Sabina Dodul
Responsabil de ediție: Claudia Balaban